

Anetta Luto-Kamińska

Tefsir Józefowicza (XIXw.) TCHJ – uwagi ogólne:

1. W celu ułatwienia orientacji w tekście w kolumnie „nr wiersza rękopisu” wpisuję nr wiersza (liczę wyłącznie te wiersze, które zawierają tekst polski) łamany przez numer rządka ukośnego tekstu. W rubryce „transliteracja” koniec ukośnego rządka oznaczam znakiem: / zaś koniec wersu znakiem: | Ten sam system stosuję w rubrykach komentarzowych; znak: || wprowadzam na oznaczenie końca strony zabytku (dla tekstu polskiego, nawet jeśli dalej są zapisy w języku arabskim).
2. W całym tekście *fatha* ma zwykle formę dość długiej kreski (niekiedy można by ją pomylić z *alifem*). W związku z tym w miejscu, gdzie można by zapis zinterpretować jako wystąpienie *a* krótkiego, nie robię tego.
3. Bardzo często na końcu rządka ukośnego (ale niekiedy również i w środku) po literze *waw* (niezależnie, czy towarzyszy jej *fatha*, *damma* lub *sukun*, czy ma ona – co zdarza się o wiele rzadziej – wartość spółgłoskową) zapisano *alif*. Wydaje się, że jest to rodzaj manieri piśmienniczej i nie ma związku z kwestią odczytania tekstu. W transliteracji nie oznaczam tego (na podobnej zasadzie, jak oznaczenie np. litery *ū* za pomocą kolejno: *alif*, *waw*, *damma*)
4. *Szaddę* rozwiązuję w tekście, informując o jej wystąpieniu w nocie.
5. Skróty pozostawiam w oryginalnym zapisie, a ich odczytanie i opis zastosowanego rodzaju abrewiacji omawiam w nocie.
6. W całym tekście odnotowano typowe mieszanie zapisu głosek dźwięcznych i bezdźwięcznych (w notach opisuję to w wyjątkowych sytuacjach)
7. Jeśli *jota* stanowi podpórkę dla *kasry* zapisuję tylko samogłoskę (generalnie nie ujmuję tej informacji w notach)

Identyfikator rękopisu (skrót-symbol zabytku): TCHJ Nr sury: I Nr strony

Autor transliteracji: ALK **Sprawdził:** CZŁ **Inne uwagi:** zapisane powyżej

Nr wiersza rękopisu	Transliteracja
1 / 1-5	rozżāl / ō hwāle / քsenġi / sedim/ ājetew
2 / 1-4	w imen / bogā lāṣkā / weġō miłoṣer / dneġō
3 / 1-10	nājlepšā / ḥwā bogū / pānū p̄sipirewādi / rowī / swāṭow / lāṣkāwemū / miłoṣerdnemū / քrūlowī / wlādci dnā / ṣondneġō
4 / 1-11	ṭobe ṣlūžā / i k̄lānem ṣe / ṭobe i ōd cebe / pomoci žo / ndām / prowāc nāṣ / droġō / prāwziwon / ṭo droġon / k̄tūre šli / lāṣkāwci
5 / 1-8	ṭwoje i newemnici / nād nimi lāṣkā / ṭwojā / ne činiles / ṣtroġosci / nād nimi i nebili / blonṣoncimi / i zwoženimi
6 / 1-2	dāj i nām / ṭāk
Uwagi, komentarze:	
2 / 2	3) po <i>waw z fathq</i> [o] zapisano <i>alif</i> , wydaje się, że stanowi on element graficzny zapisu samogłoski <i>ō</i> (zob. uwagi, pkt. 3) – w dalszej transliteracji już nie zamieszczam tego komentarza
3 / 2; 3; 4	2) zapisano wyraz <i>chwala</i> z suspensją; por. notę do 2/3 powyżej (tu <i>waw z dammā</i> i <i>alifem [ū]</i>); 3) zapis całkowicie błędny. (na powiększeniu widać wyraźnie zapisane w transliteracji litery), powinno być: <i>prowizo/rowi</i> (z przeniesieniem do następnego rządka); wyraz mógł być przez kopistę niezrozumiały, stąd wynikły błąd, dodatkowo pod <i>ra</i> zapisano coś, co przypomina <i>szaddę</i> (?)
5 / 1; 6	1) błąd zapisu powinno być: <i>niewiernicy</i> , czyli: <i>mim</i> w miejsce poprawnego <i>ra</i> ; 6) być może jest tu <i>i</i> z podpurką

Identyfikator rękopisu (skrót-symbol zabytku): TCHJ Nr sury: CX Nr strony

Autor transliteracji: ALK Sprawdził: CZŁ Inne uwagi:

Nr wiersza rękopisu	Transliteracja
4 / 1-7	rozżāl / ō pomoci / ʔri ājeķi / w ime<m(?)> / boġā / lāṣķāweġō / miłoṣerdneġō
5 / 1-9	kedi pšijze pomoc / bożā / ōdtworiš kehbe / ūzewłši mekke / ī ōbečiš luži / priṣṭompowāc / bendō / do wejri / bożej
6 / 1-10	pūlkāmi pūlkāmi / pretō ūšonġ / i ħwālō nāležiṭō / ħwālic boġā ṣweġō / i pros / ġō ōdpūšċene / win ṣwoih / pewne go nājzeš / ķājetā primūjoncim / tewbe
Uwagi, komentarze:	
4 / 3, 4	3) błąd: <i>qaf</i> zam. <i>ta</i> ; 4) w wygłosie brak <i>nun</i> , a jest chyba błędnie zapisany <i>mim</i>
5 / 3; 4; 5; 6; 8	3) <i>ha</i> czy <i>mim</i> (<i>kehbe</i> a. <i>kembe</i>)?; 4) <i>kaf</i> z <i>szaddā</i> ; 5) <i>fatha</i> lekko wygięta – może to <i>damma</i> (<i>ōbučiš</i>)?; 6) składnia <i>AcI</i> ; 8) <i>wejri</i> czy może <i>ja</i> można tu potraktować jako podpórkę do <i>e</i> ?
6 / 1; 6; 10	1) powtórzenie wyrazowe (błąd?), wygłosowy <i>mim</i> z wydatną pogrubioną <i>caudā</i> ; 6) archaizm w zapisie przyimka; 7) <i>ja</i> jako podpórka do <i>i</i> czy <i>swoijh</i> ?; 10) słabo czytelne i niezrozumiałe, może zamiast <i>fathy</i> – <i>waw</i> – <i>sukun</i> powinno być: <i>fatha</i> – <i>waw</i> – <i>alif</i> (<i>tobe</i>)?

Identyfikator rękopisu (skrót-symbol zabytku): TCHJ Nr sury: CXI Nr strony

Autor transliteracji: ALK Sprawdził: CZŁ Inne uwagi:

Nr wiersza rękopisu	Transliteracja
7 / 1-8	rozżāl / ō zġinenū / penc / ājetew / w imen / boġā / lāṣkāweġō / miłoṣerneġō
8 / 1-10	neḥ zġino renci / ābu lehebowā i neḥ zġine / i ṣām / i ne pomoḡe / mu w tim / ṣkārḡ jeġō / i zebrāne jeġō / ūpālemi ġō / oġnem pekelnim / i ṣkārḡ jeġō
1 / 1-6	i žonā jeġō noṣonc / podḡoġā nā ṣi tej / newājsti / linā lāncūh / z <?>oġnjā / roṣpāloneġō
Uwagi, komentarze:	
7 / 5; 8	5) <i>ja</i> raczej jako podpórka do <i>i</i> (i tak we wszystkich surach poza I i CX); 8) wyjątkowo wystąpiła forma <i>ai</i> z grupą spółgłoskową bez rozszerzenia <i>-rdn-</i>
8 / 1; 8	1) <i>ręce</i> z końcówką <i>A pl</i> ; 8) realizacja <i>i</i> z rozszerzeniem (dial.)
1 / 1; 2; 5	1) <i>part praes act (f) indecl</i> ; 2) ściągnięcie w: <i>szyi</i> ; 5) błędnie (?) po <i>za</i> zapisano <i>mim</i> lub <i>ha</i>

Identyfikator rękopisu (skrót-symbol zabytku): TCHJ Nr sury: CXII Nr strony

Autor transliteracji: ALK Sprawdził: CZŁ Inne uwagi:

Nr wiersza rękopisu	Transliteracja
2 / 1-4	rozżāl / ihlās / čteri / ājeti
3 / 1-11	mūw jā muḥemmed ten / būg jeṣṭ ni mā ko / leḡi i pomocnikā / būg mūj ne pije ni je / weḡoijṣṭij ne ū / rozil niḡoḡo / i ṣām se ne ūrozil se / ni ṣ ḡoḡo i ne jeṣṭ / mū w jeḡo boṣṭwū / rūwnij ni jeden z lūzi / i ne podobnij
Uwagi, komentarze:	
2 / 2	<i>ihlas</i> , czyli <i>Al- 'Ihlās</i> 'szczerłość wiary' – tytuł CXII sury
3 / 1; 2, 5; 7; 8	1) <i>mim</i> z <i>szaddā</i> ; 2-3) przeniesiony wyraz – brak miejsca w rządku; 5-6) przeniesiony wyraz na granicy morfologicznej przedrostka i tematu; 7) zaimek zwrotny raczej pomyłkowo zapisany dwukrotnie, zarówno w pre- jak i postpozycji; 8) przyimek <i>z</i> zapisany za pomocą <i>s</i> (oczywiście nie ma tu mowy o wystąpieniu utrzymującego się regionalnie w XVI w. przyimka <i>s</i>)

Identyfikator rękopisu (skrót-symbol zabytku): TCHJ Nr sury: CXIII Nr strony

Autor transliteracji: ALK Sprawdził: CZŁ Inne uwagi:

Nr wiersza rękopisu	Transliteracja
4 / 1-8	rozżāl / nebeškego / penc / ājetew / w īmen / boḡā / lāṣḡāwego / miłoşerdnego
5 / 1-10	mūw jā muḡemmed / oşlānem se pod / obronā pānā nebeškego / od Źłosci tego / Źtwożene / i od Źłosci / pripādkow nocniḡ / ḡdi Źłonce Źājze / i mrok pādni / i od
6 / 1-7	Źłosci Źeptow / bābşkiḡ wenzāne wonżłow / nic Źirowiḡ / i od Źłosci / Źājżdorosci / kedi Źājżdoroşc / činon
Uwagi, komentarze:	częste błędy (?) w zapisie samogłosek: <i>oşlaniem się (vb 1 sg praes) obrona (sb A sg) i in.</i> (część omówiona w notach)
4 / 8	8) grupa spółgłoskowa <i>-serd-</i>
5 / 1; 5; 9	1) w <i>muḡemmed mim z şaddā</i> ; 5) <i>stworzenie</i> tj. <i>stworznia</i> ; 9) prawdopodobnie błędnie zapisano po <i>nun kasrę</i> zamiast <i>fathy</i> (zam. <i>padnie</i>)
6 / 2; 3; 5; 6	2) najprawdopodobniej albo <i>fatha</i> w wygłosie zapisana jest błędnie zamiast <i>sukuna</i> (wówczas transliteracja brzmiałaby: „wenzān wonżłow”), albo brak <i>alifa</i> (wówczas transliteracja brzmiałaby: „wenzānā wonżłow”), zapis tekstowy wprowadza błędną (?) formę <i>G pl a. sg</i> ; 3) w wyrazie <i>nici</i> błędnie zapisano <i>sukun</i> zamiast <i>kasry</i> (co daje w transliteracji: <i>nic</i>); w wyrazie <i>surowych</i> błędnie zapisano <i>kasrę</i> zamiast <i>dammy</i> (co daje w transliteracji: <i>sirowych a. syrowych</i>); 5,6) grupa spółgłoskowa z <i>jotą</i> : <i>zajzd-</i> ; błędny pełnogłos (?) – to raczej nie może być uznane za błąd literowy, skoro dwukrotnie (bo w obu rządach) mamy formę z <i>-oro-</i>

Identyfikator rękopisu (skrót-symbol zabytku): TCHJ Nr sury: CXIV Nr strony

Autor transliteracji: ALK Sprawdził: CZŁ Inne uwagi:

Nr wiersza rękopisu	Transliteracja
7 / 1-5	rozżāl / o lūckemū / sešc / ājetew / w mekkeju
1 / 1-8(9)	mūw jā muḥemmed polecem se / pod obronā pānū / lūdckemū / ?? krūlowi lūckemū / brāwziwemū boḡū / lūckemū / od złości / i od zwodow / {bo biwā zātān i z* lūzej*}
2 / 1-8	sātānških / ktūrij / znūščā / w šercāḥ / lūzckih / i ōd ferejew / i ōd znūščene/ lūckegō
Uwagi, komentarze:	częste błędy (?) w zapisie samogłosek (część omówiona w notach); mieszanie dźwięcznych i bezdźwięcznych; grupa spółgłoskowa – w realizacji: <i>ludck-</i> , <i>ludzck-</i> i częściej: <i>luck-</i>
7 / 2; 5	2) Jako tytuł podano formę przymiotnikową w przypadku zależnym! (<i>D sg</i>). W surze tej tytuł (<i>Ludzie</i>) bierze się od kilkakrotnie pojawiającego się wyrazu <i>ludzie</i> , tu natomiast wystąpiła w tym miejscu forma dzierżawcza przymiotnika, którą przeniesiono do tytułu w niezmienionej formie przypadku zależnego (!); 5) <i>szadda</i> nad <i>kaf</i> , w <i>ja</i> niewyraźne kropki – wyglądają prawie jak 3 kropki
1 / 1; 2; 3; 4; 5; 9	1) nad <i>mim</i> jest <i>szadda</i> ; jest <i>polecem</i> , czyli <i>fatha</i> nad <i>mim</i> (brak <i>alifu</i> , by móc odczytać samogłoskę jako <i>a</i> ; 2) w <i>panu</i> brak kropki nad <i>nun</i>); 3) grupa spółgłoskowa: <i>ludck-</i> ; 4) niezrozumiałe; 5) <i>brawdziwemu</i> (tj. <i>prawdziwemu</i> – przez <i>ba</i>); 9) wers dopisany w układzie poziomym poniżej rzędów: 6-8; chyba: <i>szatan</i> (dźwięczność!); *odczyt: <i>i z</i> lub: <i>iz</i> ; *raczej nie można tego zapisu zinterpretować jako: <i>ludzi</i> (czyli ostatnią literę odczytać jako <i>ī</i>), ponieważ przed <i>jotą</i> zapisano <i>z</i> z <i>fathą</i> (czyli nie może po <i>ludzie-</i> wystąpić bezpośrednio samogłoska <i>i</i>) po <i>jocie</i> natomiast jest <i>sukun</i> , który występuje wyłącznie po spółgłoskach, poza tym historycznie forma <i>G pl ludziej</i> jest uzasadniona (choć już nie w XIX w.)
2 / 1; 5	1) trudno orzec, czy w nagłosie jest <i>šin</i> , czy <i>ta</i> ; 5) grupa spółgłoskowa: <i>ludzck-</i>